

УДК 651.01

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Бодрецький М. В., аспірант (ПВНЗ «Європейський університет»)

У статті наведено методичний підхід та проведено аналіз структури оборотного капіталу підприємств машинобудування.

Ключові слова: оборотний капітал, середньорічна вартість оборотного капіталу, дебіторська заборгованість, запаси та готова продукція.

Постановка проблеми. Наслідком кризових явищ для підприємств машинобудування є гостра нестача оборотного капіталу, яка супроводжується низьким рівнем його використання та обумовлює зростання обсягів дебіторської заборгованості, внаслідок чого вилучається із обороту частина оборотного капіталу, і відповідно, знижується рівень платоспроможності підприємства. Аналіз складу та структури оборотного капіталу дозволить визначити величину оборотного капіталу, його вкладання у виробничі запаси підприємств, охарактеризувати ступінь завершеності чи незавершеності кругообігу оборотного капіталу та його трансформації в матеріальну і грошову форми, чим і обумовлюється необхідність дослідження складу та структури оборотного капіталу підприємств машинобудування[6,7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у сучасну економічну теорію і практику формування та ефективного використання оборотного капіталу зробили вітчизняні й зарубіжні економісти такі як: Авраменко О.В.[1], Гоцуляк С. М.[2], Долгоруков Ю.А.[3], Редіна Н.І.[3], Дропа Я.В.[4], Прохорова В. В.[5], Хохлов В.В.[6], Чухно А.А.[7], Шестерикова Е.Н.[8].

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу складу та структури оборотного капіталу, з метою виявлення динаміки змін величини його середньорічної вартості та розрахунку показників, що обумовлюють використання оборотного капіталу підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу. Для сучасних підприємств машинобудування характерним явищем є гостра потреба у оборотному капіталі, що обумовлено низьким рівнем його використання, оскільки, як досвідом зарубіжних підприємств, результати діяльності підприємств напряму залежать від ефективності управління формуванням і використанням їхнього оборотного капіталу[4,5]. Проте, на практиці господарської діяльності вітчизняні підприємства для збільшення обсягів реалізації продукції при відвантаженні виробленої продукції або наданні послуг, надають споживачам комерційні кредити з відстрочкою

платежів, що призводить до зростання обсягів дебіторської заборгованості, відволікаючи з обороту частину оборотного капіталу, що, в свою чергу, призводить до зниження рівня платоспроможності підприємств[8]. Саме тому аналіз складу та структури оборотного капіталу, як внутрішнього чинника формування позичкового потенціалу підприємств машинобудування, дозволить визначити рівень забезпеченості підприємств галузі, визначити величину оборотного капіталу, його вкладання у виробничі запаси підприємств, охарактеризувати ступінь завершеності чи незавершеності кругообігу оборотного капіталу та його трансформації в матеріальну і грошову форми[1,2].

Аналіз структури оборотного капіталу підприємств машинобудування доцільно проводити шляхом дослідження його складу, структури, виявлення динаміки змін та розрахунку показників використання оборотного капіталу досліджуваних підприємств (рис.1).

Склад та структура оборотного капіталу підприємства значною мірою залежить від умов господарювання об'єкту дослідження, зокрема, галузі, технологій, виду продукції, особливостей матеріально-технічного постачання та складу витрат[3] (таблиця 1).

Узагальнюючи дані про структуру оборотного капіталу ВАТ «Кредомаш», слід зазначити що, питому вагу у структурі оборотного капіталу підприємства у 2005-2009 роки займала дебіторська заборгованість та запаси, грошові кошти займали незначну частку, виняток становить готова продукція, де спостерігається зниження питомої ваги до 8,53% у 2006 році, до 7,38% у 2007 році, що свідчить про збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, зростання обсягів постачання запасів для виробництва, з одного боку, і доволі низьке вивільнення грошових коштів з обороту, що дає підставу зробити висновки про зростання кредиторської заборгованості, з іншого. Питома вага структури оборотного капіталу ЗАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» за 2008-2009 роки майже не змінювалася, за винятком запасів, питома вага яких у 2009 році

збільшилась до 9,73% проти 8,77% у 2008 році, що свідчить про підвищення ефективності управління системою забезпечення на підприємстві. Оцінюючи динаміку змін структури оборотного капіталу ВАТ «Ясинуватський машинобудівний

завод» слід звернути увагу на різке зниження питомої ваги запасів у 2006 році, яка становила 1,21%, зниження ваги грошових коштів у 2007 році до 2,48% та запасів у 2008-2009 роках.

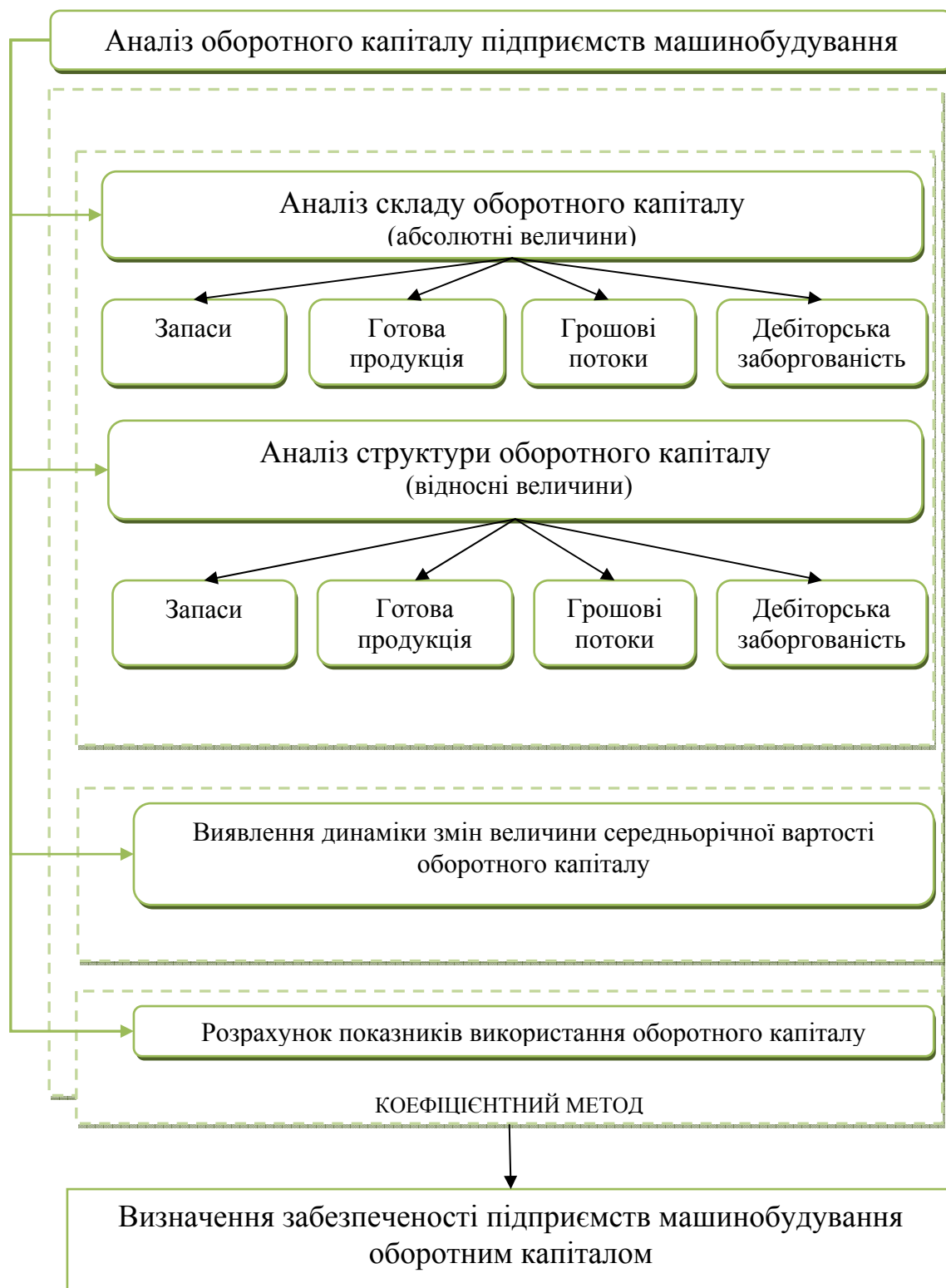

Рисунок 1 - Аналіз складу та структури оборотного капіталу підприємств машинобудування

Структура оборотного капіталу підприємств машинобудування, %

Підприємство	Період	Весь оборотний капітал	у тому числі			
			Запаси	Готова продукція	Грошові кошти	Дебіторська заборгованість
ВАТ "Кредмаш"	2005	100	27,38	37,49	4,26	30,87
ВАТ "Кредмаш"	2006	100	37,53	8,53	4,76	49,18
ВАТ "Кредмаш"	2007	100	31,86	7,38	6,28	54,48
ВАТ "Кредмаш"	2008	100	25,51	16,75	2,87	54,86
ВАТ "Кредмаш"	2009	100	25,55	16,76	2,83	54,86
ЗАТ "Новокраматорський маш-буд з-д"	2005	100	14,90	25,01	18,67	41,42
ЗАТ "Новокраматорський маш-буд з-д"	2006	100	11,70	31,71	7,93	48,66
ЗАТ "Новокраматорський маш-буд. з-д"	2007	100	6,41	11,02	7	75,57
ЗАТ "Новокраматорський маш-буд з-д"	2008	100	8,77	21,98	27,31	41,94
ЗАТ "Новокраматорський маш-буд з-д"	2009	100	9,73	21,02	27,31	41,94
ВАТ "Ясинуватський маш-буд з-д"	2005	100	17,12	1,94	29,37	51,57
ВАТ "Ясинуватський маш-буд з-д"	2006	100	14,9	1,21	20,75	63,14
ВАТ "Ясинуватський маш-буд з-д "	2007	100	15,93	2,25	2,48	79,34
ВАТ "Ясинуватський маш-буд з-д "	2008	100	7,1	2,33	3,62	86,95
ВАТ "Ясинуватський маш-буд з-д "	2009	100	7,1	2,3	3,64	86,96
ВАТ "Новогорлівський маш-буд з-д"	2005	100	42,01	15,54	3,22	39,23
ВАТ "Новогорлівський маш-буд з-д"	2006	100	30	8,73	3,07	58,2
ВАТ "Новогорлівський маш-буд з-д"	2007	100	20,31	4,64	1,44	73,61
ВАТ "Новогорлівський маш-буд з-д"	2008	100	20,05	3,95	0,45	75,55
ВАТ "Новогорлівський маш-буд з-д"	2009	100	20,03	3,97	0,47	75,53
ВАТ "Горлівський маш-буд. з-д "Універсал"	2005	100	4,92	12,38	-2,16	84,86
ВАТ "Горлівський маш-буд. з-д "Універсал""	2006	100	6,25	13	0,06	80,69
ВАТ "Горлівський маш-буд. з-д "Універсал"	2007	100	4,71	0,76	13,44	81,09
ВАТ "Горлівський маш-буд. з-д "Універсал"	2008	100	10,31	0,14	5,59	83,96
ВАТ "Горлівський маш-буд. з-д "Універсал""	2009	100	8,74	9,64	7,38	74,24

Проте, просліджується чітка тенденція до збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості протягом аналізованого періоду. Щодо структури оборотного капіталу ВАТ «Новогорлівський машинобудівний завод», варто відмітити стрімке зростання питомої ваги дебіторської заборгованості у 2006 році, яка становила 58,2%, зниження ваги готової продукції до 8,73% та грошових коштів до 3,95% і 3,97% у

2008-2009 роках. Слід зазначити, що відволікання оборотного капіталу в дебіторську заборгованість призводить до необхідності додатково залучати позиковий капітал, наприклад, короткострокові та довгострокові банківські кредити, використовувати кредиторську заборгованість іншим підприємствам. Структура оборотного капіталу ВАТ "Горлівський машинобудівний завод "Універсал" свідчить про уповільнення руху

матеріальних потоків, скорочення обсягів виробництва та реалізації продукції, низький рівень обсягів постачання запасів для виробництва та фінансових потоків, і як наслідок, необхідність залучення додаткових грошових коштів в оборотний капітал. Протягом 2006-2009 років питома вага майже всієї структури оборотного капіталу "Горлівський машинобудівний завод "Універсал" не змінювалася, за винятком питомої ваги готової продукції у 2007-2008 роки, питома вага становила 0,76% і 0,14% відповідно; запасів у 2007 році (4,71%), що обумовлено прискоренням руху матеріальних потоків.

Проведена оцінка структури оборотного капіталу підприємств машинобудування виявила

наявність постійного коливання питомої ваги структурних елементів оборотного капіталу, що унеможлиблює виявлення усталеної тенденції щодо визначення рівню забезпеченості підприємств машинобудування оборотним капіталом, як внутрішнього чинника формування позичкового потенціалу. Що зумовлює необхідність виявлення динаміки змін величини оборотного капіталу за формулою середньої хронологічної розрахуємо середню вартість оборотного капіталу за рік. Результати розрахунку середньорічної вартості оборотного капіталу підприємств машинобудування зображено на рис.2.

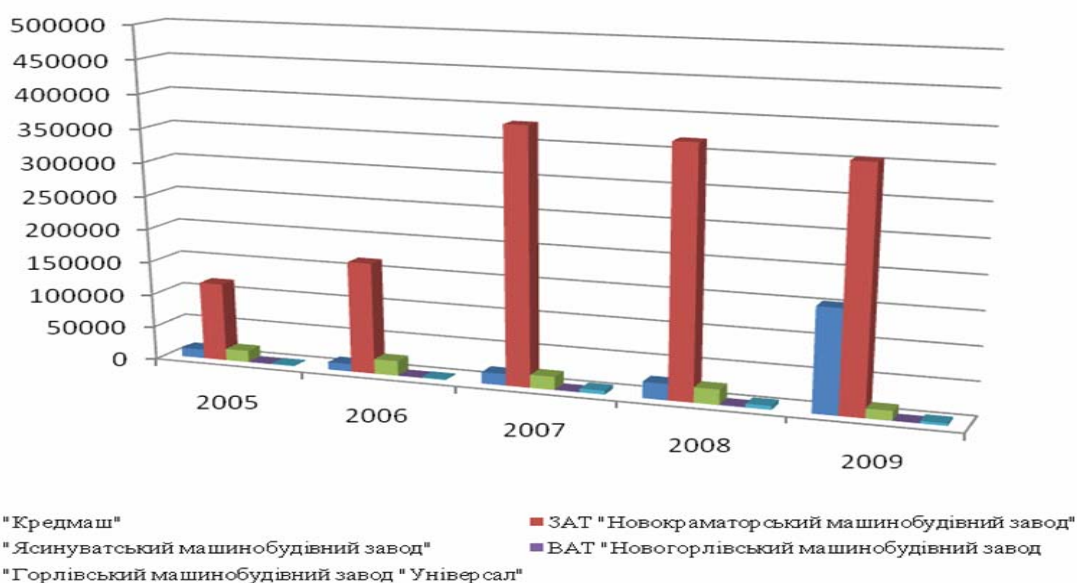

Рисунок 2 - Середньорічна вартість оборотного капіталу підприємств машинобудування за 2005-2009 роки

Прослідкуємо динаміку змін середньорічної вартості оборотного капіталу підприємств машинобудування за аналізований період. Середньорічна вартість оборотного капіталу VAT "Кредмаш" протягом аналізованого періоду коливається, що не дає можливість зробити висновки про тенденції до збільшення або зменшення вартості оборотного капіталу, а свідчить лише про нестійкість вартості оборотного капіталу підприємства. Показники середньорічної вартості оборотного капіталу ЗАТ "Новокраматорський машинобудівний завод" свідчать про певну стійкість оборотного капіталу та тенденції до зростання вартості оборотного капіталу підприємства за аналізований період з незначними коливаннями вартості у 2008-2009 роках. У середньорічній вартості оборотного капіталу VAT "Ясинуватський машинобудівний завод" присутня нестійкість, що унеможлиблює визначення тенденцій вартості оборотного капіталу. Аналізуючи показники середньорічної

вартості оборотного капіталу VAT «Новогорлівський машинобудівний завод» та VAT "Горлівський машинобудівний завод "Універсал", слід звернути увагу на коливання вартості оборотного капіталу, що унеможлиблює визначення тенденцій до збільшення чи зменшення середньорічної вартості оборотного капіталу підприємств.

Наступним кроком щодо аналізу оборотного капіталу вважаємо за доцільне проведення аналізу ефективності використання оборотного капіталу досліджуваних підприємств машинобудування із застосуванням коефіцієнтного методу, який, в свою чергу, заснований на результатах методу прямого розрахунку[2,5]. Саме тому, нами розраховані показники оборотності та період оборотності по кожному з досліджуваних підприємств машинобудування, а отримані показники зіставлені з аналогічними періодами. Так, коефіцієнт оборотності VAT "Кредмаш" у 2005 році становив 0,912, протягом 2006-2008

років відбувається прискорення оборотності, і коефіцієнт становив 1,524,1,658 і 1,582 обороти, при цьому відбувається прискорення тривалості одного обороту в днях, показник якого у 2005 році становив 394,79, а вже у 2006-2008 роках 236,27, 217,08 і 227,52 відповідно. Щодо коефіцієнту закріплення, слід відмітити доволі високе його значення, яке становило у 2005 році 1,097, що свідчить про високе завантаження оборотного капіталу, проте, сума відносно вивільнених в оборот коштів становила у 2005 році 18949,95 тис.грн., що відобразилося на збільшенні суми виручки і суми прибутку. Однак, варто відмітити зниження коефіцієнту закріплення протягом 2006-2008 років, показники якого становили 0,656; 0,603 та 0,632 відповідно, тобто, протягом зазначеного періоду спостерігається зниження завантаження оборотного капіталу ВАТ "Кредмаш", що дозволило збільшити суму відносно вивільнених в оборот коштів до 18824,96 тис.грн. у 2007 році та 23238,49 тис.грн. у 2008 році. Проте, при прискоренні коефіцієнту оборотності у 2009 році, показник становив 0,032 об., збільшується тривалість одного обороту в днях до 11136,97 та збільшується навантаження до 30,936, однак і збільшується сума відносно вивільнених в оборот коштів до 31316,3 тис.грн., що свідчить про перевиконання плану прибутку, неповного внеску платежів до бюджету, безоплатного надходження товарно-матеріальних цінностей від інших організацій, неповного використання прибутку на цілі, передбачені фінансовим планом. Щодо показників оборотності оборотного капіталу ЗАТ "Новокраматорський машинобудівний завод" варто звернути увагу на динаміку сум відносно вивільнених в оборот коштів протягом аналізованого періоду, так, у 2006 році сума становила 131377,09 тис.грн., у 2007 році збільшилася на 2145340,94 тис.грн., протягом 2008 року зменшилася на 1805372,76 тис.грн., і становила 471345,27 тис.грн., у 2009 році 407536,7 тис.грн., що на 63808,57 тис.грн. менше ніж у попередньому році. Проте, і коефіцієнт закріплення протягом аналізованого періоду має тенденцію до зниження, що свідчить про зниження навантаження на оборотний капітал ЗАТ "Новокраматорський машинобудівний завод", так, значення показника у 2005-2006 року становило 8,185 і 10,365 відповідно, але вже у 2007 році показник знизився до 1,728, у 2008 році до 1,350, у 2009 році до 1,175. Слід звернути увагу і на присутність тенденції до зменшення тривалості одного обороту в днях показник якого у 2006 році становив 3731,4 об., у 2007 році зменшився на 3109,39 оберти, у 2008 році на 135,96 і у 2009 році на 62,94 оберти. В той же час спостерігається коливання коефіцієнту оборотності ЗАТ "Новокраматорський машинобудівний завод", який у 2005 році становив 0,122, у 2006 році

знизився на 0,026 пункти, у 2007 році зріс на 0,482 пункти, у 2008 році зріс ще на 0,162 пункти у порівнянні з попереднім періодом, і у 2009 році становив 0,851, що свідчить про деструктуризацію елементів механізму управління фінансовими та матеріальними потоками. Коефіцієнт оборотності ВАТ "Ясинуватський машинобудівний завод" протягом аналізованого періоду має тенденцію до зниження кількості обертів, виняток становить зростання коефіцієнту у 2008 році на 0,325 оберту, і кий у 2009 році становив 0,119 обертів. Однак, тривалість одного обороту в днях збільшується протягом 2005-2009 років, і у 2009 році становить 3027,5. Коефіцієнт закріплення з 2005 по 2008 роки становить 1,158; 1,784; 1,879 та 1,166 відповідно, що свідчить про зменшення навантаження на оборотний капітал протягом зазначеного періоду, і лише у 2009 році навантаження збільшується на 7,24, і показник становить 8,41, що негативно позначилося на сумі вивільнених коштів. Коефіцієнт оборотності ВАТ «Новогорлівський машинобудівний завод» у 2005 році показник становив 0,985 оборотів, у 2006-2008 роках знижується до 0,227 обертів, а у 2009 році становить 0,501 оберт, що на 0,274 оберти більше ніж у попередньому році. Тривалість одного обороту в днях у 2005 році становила 365,31 днів, а у 2006 році показник збільшився на 237,85 дні і становив 603,17 днів. Спостерігається зростання значення коефіцієнту закріплення у 2007 -2008 роках, що зумовило збільшення навантаження на оборотний капітал, проте на загальному фоні зростає і сума відносно вивільнених коштів, і у 2008 році становить 980,94 тис.грн, а у 2009 році 1680,5 тис.грн. Протягом аналізованого періоду коефіцієнт оборотності ВАТ "Горлівський машинобудівний завод "Універсал" не має усталеної тенденції, так у 2005 році значення показника становило 0,722, у наступні 2006-2008 роки коефіцієнт знижувався і у 2008 році становив 0,272, проте у 2009 році коефіцієнт оборотності зріс до 0,376 обертів, що на 0,104 оберти більше ніж у попередньому році. В свою чергу з 2007 року знижується і тривалість одного обороту в днях, і у 2009 році становить 958,32 дні, що на 366,45 дні менше ніж у 2008 році. В свою чергу коефіцієнт закріплення зростає, і у 2006 році становить 24,229, що суттєво збільшує навантаження на оборотний капітал, проте, починаючи з 2007 році значення показника коефіцієнта закріплення знижується, і у 2009 році становить 2,662, що негативно впливає на ефективність використання оборотного капіталу, посилюють диспропорції між його грошовою і матеріальними формами.

Висновки. Проведений аналіз складу та структури оборотного капіталу досліджуваних підприємств дозволив з'ясувати, що питому вагу у структурі оборотного капіталу підприємств

машинобудування займають дебіторська заборгованість, запаси та готова продукція, що свідчить про наявність достатньої величини оборотного капіталу, тобто, спроможність підприємств до інвестування у товарний кредит та продаж з відстрочкою платежу та виявив наявність нерационального використання виробничих засобів, часткової реалізації готової продукції, невизначеність частки дебіторської заборгованості в оборотних активах та незбалансованість грошових коштів, що негативно впливає на оборотний капітал.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко О.В. Управління формуванням оборотного капіталу промислового підприємства: Автореф. Дис. канд. екон. наук: Харк. держ. екон. ун-т. – Харків, 2000. – 22 с.
2. Гоцуляк С. М. Короткострокові фінансові рішення у досягненні фінансової рівноваги // Вісник соціально-економічних досліджень. Вип.26 / Одес. держ. екон. ун-т; За заг. ред. М.І. Зверякова. – Одеса: ОДЕУ, 2007 – С. 97–101.

3. Долгоруков Ю.А., Редіна Н.І. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості // Фінанси України. – 2005. – №11. – с.103-105.

4. Дропа Я.В. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України: Автореф. Дис. канд. екон. наук: Львівськ. нац. ун-т. імені І. Франка. – Львів, 2006. – 22 с.

5. Прохорова В. В., Кортова К.А. Формування системи показників як рамкових умов управління оборотним капіталом підприємства. - Збірник наукових праць «Економіка: проблеми теорії та практики» // ДНУ. Дніпропетровськ. – 2009 - Вип. 247, Т. V – С.1182-1187.

6. Хохлов В.В. Фактори роста оборотного капитала промышленных предприятий и цена источника его финансирования. Монография.-М.:Высшая школа. – 2000. – 186с.

7. Чухно А.А. Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 3–11.

8. Шестерикова Е.Н. Реинжиниринг бизнес-процессов в системе управления оборотным капиталом промышленного предприятия // Экономические науки. – 2007. – №36. – с.33-37.

Аннотація. В статті представлено методический похід і проведено аналіз оборотного капіталу підприємств машиностроєння.

Ключові слова: оборотний капітал, середньорічна вартість оборотного капіталу, дебіторська заборгованість, запаси і готова продукція.

Summary. The analysis of floating capital of enterprises of engineer is conducted in the article.

Keywords: floating capital, average annual cost of floating capital, account receivable, supplies and prepared products.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Прохорова В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 658.011

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Божанова О.В., здобувач (УкрДАЗТ)

У статті проведено аналіз інтегральної оцінки функціональних складових економічного потенціалу та отримано комплексний інтегральний показник економічного потенціалу підприємств залізничного транспортно-машинобудування.

Ключові слова: економічний потенціал, оцінка та аналіз, функціональна складова, коефіцієнт, управління підприємством.

Постановка проблеми Сучасна економіка України вимагає від суб'єктів господарювання компетентних дій, щодо управління їх діяльністю. В сучасних економічних умовах які склалися на

сьогодні в країні важливим в управлінні підприємством є управління його економічним потенціалом. Оцінка економічного потенціалу дозволить виявити: ступень залучення